

બા-૩
૫૫-૨

ગુજરાતી વિષયનો અભ્યાસક્રમ

એફ.વાય.બી.એ. (સેમેસ્ટર-૧)

વર્ષ ૨૦૨૩-૨૦૨૪, ૨૦૨૪-૨૦૨૫, ૨૦૨૫-૨૦૨૬

ABILITY ENHANCEMENT COURSE IN GUJARATI - 001

ગુજરાતી ભાષા સામર્થ્ય અને જીવન કૌશલ્ય -001 (02 Credit)

હેતુ અને પ્રયોજન : આ પત્રપત્રનાં અભ્યાસથી વિદ્યાર્થીઓ ભાષા શીખે , સાચી રીતે લખે અને સર્વાંગી વ્યક્તિત્વ વિકાસ થાય.

એકમ -૧. શબ્દકોશ જોતા શીખવવું

(અ) સમાનાર્થી શબ્દો

(બ) વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો

(ક) શબ્દ એક અર્થ અનેક

એકમ -૨. નામ , સર્વનામ

એકમ -૩. વિરામચિહ્ન

એકમ- ૪. વિચાર વિસ્તાર

સંદર્ભ ગ્રંથ :

૧. ગુજરાતી સાર્થ જોડણીકોશ , નવજીવન પ્રકાશન, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ , અમદાવાદ.
૨. રૂઢિપ્રયોગ અને કહેવત સંગ્રહ - ભાષા નિયામકની કચેરી ગુજરાત રાજ્ય ,ગાંધીનગર
૩. ભગવદ્ ગો- મંડળ (ભાગ-૧ થી ૯) સં.: મહારાજા ભગવતસિંહ, પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર, રાજકોટ
૪. ગુજરાતી વ્યાવહારિક વ્યાકરણ - અરવિંદ ભાંડારી, પિંકી પંડ્યા, અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ
૫. ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ - યોગેન્દ્ર વ્યાસ, અરવિંદ ભાંડારી, અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ
૬. સાહિત્યાયન - બાબુ દાવલપુરા , પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
૭. ગુજરાતી વ્યાકરણ પરિચય - ડૉ.બી.સી.રાઠોડ, ડૉ.પ્રતિભા શાહ, અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
૮. વ્યાકરણવિમર્શ - ઊર્મિ ઘનશ્યામ દેસાઈ , યુનિ.ગ્રંથ નિ.બોર્ડ, અમદાવાદ.
૯. આદર્શ ગુજરાતી વ્યાકરણ - ડૉ. વિશ્વનાથ પટેલ , ડૉ.બળવંત તેજાણી, આદર્શ સાહિત્ય સદન.

૧. અકસ્માત
૨. અઘરું
૩. અચાનક
૪. અઢળક
૫. અનુમતિ
૬. અરજ
૭. અલ્પ
૮. અવાજ
૯. આનંદ
૧૦. આપત્તિ
૧૧. આબરૂ
૧૨. ઈચ્છા
૧૩. ઈરાદો
૧૪. ઉકેલ
૧૫. કપટ
૧૬. કાયમ
૧૭. કાળજી
૧૮. કાંઠો
૧૯. ખતરો
૨૦. ખબર
૨૧. ખરાબ
૨૨. ખોજ
૨૩. ગુનો
૨૪. ઘટના
૨૫. ઘણું

૨૬. ચુકાદો
૨૭. જથ્થો
૨૮. ઝઘડો
૨૯. ઠર
૩૦. ધંધો
૩૧. નબળું
૩૨. ફેરફાર
૩૩. ભયંકર
૩૪. ભૂલ
૩૫. મહેનત
૩૬. મુશ્કેલ
૩૭. મોભો
૩૮. ચાતના
૩૯. ચુક્તિ
૪૦. યોગ્ય
૪૧. રજા
૪૨. રસ્તો
૪૩. લાચાર
૪૪. વર્ગ
૪૫. વિચાર
૪૬. શત્રુતા
૪૭. સમૃદ્ધ
૪૮. સલાહ
૪૯. હદ
૫૦. હીન

વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો

૧. અગવડ	૨૬. જાહેર
૨. અજ્ઞાત	૨૭. જૂનું
૩. અદમ	૨૮. જ્ઞાન
૪. અનાવશ્યક	૨૯. ઠોઠ
૫. અન્યાય	૩૦. તેજ
૬. અમાન્ય	૩૧. દુર્જન
૭. અસલ	૩૨. નિરક્ષર
૮. અંત	૩૩. નિર્ગુણ
૯. અંતરંગ	૩૪. નિવૃત
૧૦. અંતર્ગોળ	૩૫. પરતંત્ર
૧૧. આકર્ષણ	૩૬. પૂર્ણ
૧૨. આકાશ	૩૭. પ્રાચીન
૧૩. આઘાત	૩૮. ખેલાન
૧૪. આદાન	૩૯. ભરતી
૧૫. આયાત	૪૦. માન
૧૬. ઉત્થાન	૪૧. યજમાન
૧૭. ઉષા	૪૨. યુવાન
૧૮. ઊગવું	૪૩. રાજાશાહી
૧૯. કબૂલાત	૪૪. લઘુમતી
૨૦. કાયર	૪૫. લાભ
૨૧. કોમળ	૪૬. વક્તા
૨૨. ખૂબસૂરત	૪૭. શાંતિ
૨૩. ગમો	૪૮. શુકન
૨૪. ચડતી	૪૯. સદ્ગુણ
૨૫. જન્મ	૫૦. હેવાનિયત

શબ્દ એક અર્થ અનેક

૧. અગર
૨. અજ
૩. અર્થ
૪. અંબર
૫. આમ
૬. આય
૭. આશ્રમ
૮. આંકડો
૯. આંચ
૧૦. ઉત્તર
૧૧. ઉપાધિ
૧૨. ઉલ્હુ
૧૩. એકી
૧૪. કટકી
૧૫. કટાર
૧૬. કર
૧૭. કાંટો
૧૮. ખંડ
૧૯. ખાતર
૨૦. ખોખું
૨૧. ગજ
૨૨. ગતિ
૨૩. ગામ
૨૪. ગુણ
૨૫. ગુરુ
૨૬. ઘોડો
૨૭. ચાર

૨૮. ચાલ
૨૯. ચોક
૩૦. ડબ્બો
૩૧. ઢાળ
૩૨. દંડ
૩૩. દોષ
૩૪. નાકું
૩૫. પક્ષ
૩૬. પટ
૩૭. પદ
૩૮. પાક
૩૯. પાત્ર
૪૦. પાનું
૪૧. પૂર્વ
૪૨. બીજ
૪૩. ભરત
૪૪. ભાર
૪૫. મંડળ
૪૬. મધુ
૪૭. માન
૪૮. માળો
૪૯. વાર
૫૦. હાર

વિચાર વિસ્તાર

૧. "ચાલતો મધુને પામે, ચાલતો મીઠું ઉબરું,
સૂર્યનાં શ્રમને-પેળ, ચાલત્રાં જે ન આળસે,"
૨. "રૂઝવે જગના જખ્મો, આઠ્યાને પૂરાં કરે,
ચલાવે સૂષ્ટિનો તંતુ, ધન્ય તે નવયૌવન !"
૩. "એકલ દેતા દાન જે, એકલ જૂઝતા જંગ;
એકલ જગનિન્દા સહે, એ મરદોને રંગ !"
૪. "આભ ઝરે ભલે આગ, હસીહસી ફૂલ ઝરે ગુલમ્હોર
ભાઈરે, આપણા દુઃખનું કેટલું જોર ?"
૫. "ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદ્દપિ અર્થ ના સેરે,
મત્સ્યભોગી બગલો મુકતાફળ દેખી ચંચુ ના ભરે."
૬. "ખંખેરી ફેંકી દે વૃક્ષ પાંદડાં, ના થડ;
રૂઢિઓ ખરતી રુક્ષ, ટકી રહે સંસ્કૃતિવડ."
૭. "જગની સૌ કડીઓમાં
સ્નેહની સર્વથી વડી."
૮. "મોટાની લઘુતા જોઈ થાક્યો,
નાનાની મોટાઈ જોઈ જીવું છું."
૯. "મને બસ પસંદ છે જગતના સુયોજયા બધા
પ્રહર્ષ થકી, લાઘતી સહજ એક હર્ષક્ષણ."
૧૦. "જિંદગી જિંદાદિલનું નામ છે.
જીવવું દિલ જીતવાનું કામ છે."
૧૧. "હણો ના પાપીને દ્વિગુણ બનશે પાપ જગનાં;
લડો પાપો સામે અડગ દિલનાં ગુપ્ત બળથી."
૧૨. "પૃથ્વી ઉછંગ ઊછરેલ

હું માનવી માનવ થાઉં તો ધણું.”

૧૩. ”જે પોષતું તે મારતું એ કમ દીસે છે કુદરતી.”

૧૪. ”મોટાં નાનાં વધુ મોટામાં, તો નાનાં પણ મોટાં;

વ્યોમદીપ રવિ નભખિંદુ, તો ઘરદીવડા શા ખોટા ?”

૧૫. ”સિંહને શસ્ત્ર શાં ? વીરને મૃત્યું શાં ?”

૧૬. ”કોઈ મારા માર્ગમાં કંટક ભલેને પાથરે,

પુષ્પ તેના માર્ગમાં વેરીશ હું, વેરીશ હું.”

૧૭. ”ન ઘર ભવિષ્યઆશા, કે ન રાખીશ બાકી,

અરુણઉદય સંગ દે ધરી જિંદગાની.”

૧૮. ”કાતરની ચોરી કરે, કરે સૌચનું દાન;

ઊંટ ચડી જોયા કરે, કેમ ન આવ્યું વિમાન ?”

૧૯. ”જન્મ ને જીવનાં કૃત્યો છે આકસ્મિક સૌ અરે,

પાસા ફેંકે જનો સર્વે દા દેવો હરિહાથ છે.”

૨૦. ”આશા એ તો મધુર કડવો અંશ છે જિંદગીનો,

છેદાયે ના જીવિત સુધી એ છેદતાં જીવ જાતો.”

૨૧. ”સૌંદર્યે વેડફી દેતાં ના ના સુન્દરતા મળે,

સૌંદર્યો પામતાં પહેલાં સૌંદર્ય બનવું પડે.”

૨૨. ”પ્રભો ! મારે તાપે તપી, અવરની શાંતિ સૃજવી,

નિયોવી અંધારાં અજર રસજયોતિ જગવવી.”

૨૩. ”હા, પસ્તાવો વિપુલ ઝરાણું સ્વર્ગથી ઊતર્યું છે,

પાપી તેમાં ડૂબકી દઈને પુણ્યશાળી બને છે.”

૨૪. ”દુઃખીનાં દુઃખની વાતો સુખી ના સમજી શકે,

સુખી જો સમજે પૂરું, દુઃખ ના વિશ્વમાં ટકે,”

૨૫. "જેવી દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ."

૨૬. "ઊગે કમળ પંકમાં તદ્દપિ દેવશિરે ચડે,

નહિ કુળથી કિંતુ મૂલ મૂલવાય ગુણો વડે."

૨૭. "મનોરથો સ્વપ્ન મહીં હશે તો

સિદ્ધિરૂપે કાર્ય વિશે જ જન્મશે."

૨૮. "પીળાં પર્ણો ફરી નથી થતાં કોઈ કાળે જ લીલાં,

ભાગ્યાં હૈયાં ફરી નથી થતાં કોઈ કાળે રસીલાં."

૨૯. "જ્યાં જ્યાં વસે એક ગુજરાતી,

ત્યાં ત્યાં સદાકાળ ગુજરાત."

૩૦. "ભાષાને શું વળગે ભૂર રણમાં જે જીતે તે શૂર."